Man tog mange varsler af edderkoppen og dens spind. Her er edderkoppens spind i ruden over døren indføjet som et lykkevarsel for den forventningsfuldt ventende pige. Træsnit efter maleri af Chr. Dalsgaard med titlen »Mon han dog ikke skulle komme?« 1879. Ude og Hjemme 10-8-1879.

1906/23:183 (1918), 684 m.fl.; *683* 21/6 1949; (38) *847b* 35; *160* 1906/23:2196 (Grædstrup Århus a.); *932* 1951,141f; (39) *464e* 87; *160* 1906/23:3287 (1942); (40) *160* 1906/23:1794 (1922); (41) *160* 1906/23:52; (42) *464* 3.2, 48,99, 202; *794* 8,118,94,183; *436* 63; *279* 215; (43) *794* 4,1885,123; *725* 508; (44) *160* 1906/23:457 (1933); (45) *160* 1906/23:3092 (1940); (46) *464f* tb. 3,142; (47) *160* 1906/23:294,1527; (49) *464* 6,1883,267, 283; (50) *202c* 2,25; (51) *170* 1930,142; (52) *174* 1804, 305ff,321ff sml. *822* 101-03; (53) *220* 43f; *919* 233; (54) *882c* 19; (55) *806* 39; (56) *226* 1, 1955,19; (57) *630d* 120; (58) *464* 9,25; *937u* 126; (59) *160* 1906/23: 81,620,2044; (60) *794* 7,141; *464f* tb. 1,51; *785b* 144; (61) *436* 54; *794* 7,141; (62) *464* 4,1879, 361; *464f* tb. 1,173; (63) *160* 1906/23:443; (64) *695b* 67; (65) *265* 231; (66) *896* 18/6 1949; (67) *464f* 1.2,106; (68) *393* 181.

DIVERSE OVERTRO

Nogle store edderkopper med et 8-tal eller en *dratt* (ægklump?) i enden kan være meget giftige, der går betændelse i fingeren hvis man berører dem (1880-t, Vendsyssel, Falster; 1).

Spinder en lille edderkop sig ned fra ens hår skal man svinge den tre gange om hovedet og ønske sig noget, det går da i opfyldelse (Sønderjylland; 2).

Man må ikke slå en edderkop ihjel før efter solnedgang, thi ellers kan den ikke dø (Dybbølegnen; 3), sml. hugorm s. 343. Spindelvæv på stråtage skal man lade regne eller blæse bort (ØMøn; 4), det må ikke fjernes i stalde, det opfanger det som ellers gør køerne syge (Falster; 5). En edderkop skulle lægges i den første spand mælk til en tillægskalv (Mors; 6).

Brudesengen blev forhekset, når man en torsdag fra den tog en edderkop, kogte den i mælk og fik

Edderkopper blev anvendt som lægemiddel for alskens sygdomme, i middelalderen endog for den frygtede pest. Træsnit af Povl Christensen i St. St. Blicher: En Landsbydegns Dagbog, 1933.

bruden til at drikke afkoget (7).
Solbelyste spindelvæv var, troede man, dværges barnetøj bredt ud til tørre (Læsø; 8).
En stor edderkop anbragt i dåse og båret om halsen forvandles til en sten (cyprianus 1694; 9).
Grønland: vil man blive dygtig skal man tage en edderkop, der firer sig ned, klemme den ihjel og sige; her har du mine fingre, giv mig dine igen! (10).

LITTERATUR: (1) *794* 5,1887,110; *281c* 161 (o. 1850); (2) *837* 1, 1925-26, 47 (Daler s.); (3) *464f* 1,139; (4) *160* 1906/23:624; (5) *160* 1906/23:825; (6) *160* 1906/24:1408 (1925),1441 (1915); (7) *681* 3,190; (8) *284b* 162; (9) *160* 1906/23:975; (10) *547* 148.

LÆGEMIDLER
En edderkop anbringes under pestsyg (Harpestræng-afskrift 1400-t; 1).
Mod feber, koldfeber (malaria): om aftenen før sengetid skal patienten fange tre korsedderkopper, sætte dem i et fingerbøl, derom svøbe en ren linnedklud og bære det i en snor om halsen, så forsvinder feberen (Bogø; 2). En levende edderkop lægges i et fingerbøl, en tom sveskesten eller i en tøjlap og bæres, så dyret hænger ud for hjertet; sygdommen vil ophøre med dyrets død eller når det er rådnet væk (3); på begge pulsårer bindes en levende edderkop og kamfer, en tredje ud for brystbenet, de graves derefter ned et sted, hvor ingen kommer; edderkop i tom nøddeskal bæres på pulsåre eller hænger ni dage om patientens hals – »hertil hører en stærk tro«; seks eller ni store edderkopper skal løbe sig ihjel i eddike, de fire bages ind i småkager, som lægges på patientens puls (4). Man slugte en edderkop (NFalster o. 1880; 5), klog mand fik patienten til at spise levende edderkopper (Jylland; 6). For koldfeber blev spist spindelvæv (Sdr. Stenderup; 7), en kvinde i Lidemark ØSjælland, der 1626 tog spindelvæv i kirken for at spise det mod sygdommen, måtte stå offentlig skrifte (8).
For gulsot bæres levende eller død edderkop i tom nøddeskal på brystet ud for hjertet, den kastes siden i rindende vand, »dog må det ikke ske før sygdommen er brudt rigtigt igennem« (9). Samme kur blev brugt mod kighoste, den forsvandt med dyrets død (København; 10). Mod næseblødning: lad en dråbe af blodet falde på en edderkop og slip den løs (10a).

Spindelvæv med hvidløg og eddike heler sår i hovedet (begyndelsen af 1400-t; 11). Det er et gammelt og meget brugt husråd at lægge spindelvæv som blodstillende på blødende sår (12), »man kunne altid finde det under taget og andre steder, men som de ældre sagde: det er noget slemt svineri« (ØJylland; 13). »Da jeg som barn løb barbenet om i græsset, kom jeg til at træde på et leblad, der skar dybt ind i foden, og jeg blev på en trillebør kørt til et hus, hvor der boede en gammel klog kone. Hun gik ud i laden, ragede spindelvæv ned og smurte det i såret. Jeg lå ude i karlekammeret, og den kloge kone passede mig, men det tog et år før såret var lægt« (Lyngby Thy; 14). »Var det et stort sår og der skulle en del til, blev husets folk sat til at lede efter spindelvæv omkring i huset ... helst noget med et godt lag støv på, det standsede blødningen straks« (Køgeegnen; 15). Man stoppede spindelvæv op i en blødende næse (16). Et tykt lag spindelvæv skulle standse blødning efter fødsel (Mors; 17). Idet spindet blev lagt på det blødende sår, sagde man: i navnet Gud Faders, Søns og Helligånds, amen (18).
Små kugler trillet af spindelvæv og givet børn i deres mælk hjalp mod sygdom, men kun hvis moderen ikke røbede det (Kirkehelsinge; 19).
Spindelvæv svøbt i enden af en rosenkvist antændes og ligtorn brændes dermed (Sønderjylland; 20).

Færøerne: man kastede en edderkop på fødende kvinde for at lette nedkomsten, og lagde døde edderkopper i vanskeligt helende sår (21).

Køer og heste kunne blive forgiftet, få kolik eller forslugelse af at æde spindelvæv (22). Det blev indgivet kælveko, som tilbageholdt efterbyrden (23); spindelvæv er nævnt blandt råd for negl i øjet (keratitis) hos hesten (24). På bovlam hest skæres et hul i huden, deri lægges en hul nød med edderkop; hest med stengalle (paronychia) brændes med glødende jern og levende edderkop anbringes i hoven (25).

LITTERATUR: (1) *315c* 210; (2) *436c* 54; (3) *464g* 4,596; *160* 1906/23: 851, 907, 2661 (1906); 3339; Sydslesvig 1,1933,155; (4) *882* 5,1796,98; *464p* 82f; (5) *820* 198; (6) *296e* 2,124; (7) *160* 1906/23: 2391 (1910); (8) *122* 1,130; (9) *197* 27; *175* 52,54; *464p* 80; *932* 19,1954,105 (Hadrup); (10) *436* 373; (10a) *175* 56; (11) *8* 77; (12) *673* 79a; *725* 527; *160* 1906/23:294,608,768,787,1153 m.fl.; (13) *160* 1906/23:2234; (14) *160* 1906/23:2356 (1949); (15) *135* 161; (16) *160* 1906/46: 1(1912),503; (17) *160* 1906/23:1446 (Jølby); (18) *436c* 54; (19) *160* 1906/43: 294 (1943); (20) *230* 1,1926,43; (21) *717* 31, 102; (22) *167* 1935,42; (23) *74* 165,377; (24) *74* 28; (25) *74* 85,104.

LEGENDER, ORDSPROG, TALEMÅDER, GÅDE

Da Jesus blev forfulgt af farisæerne og Pilatus' soldater, skjulte han sig i en hule, og en edderkop spandt straks sit net for dens snævre indgang; soldaterne så, at spindet var urørt, og gik videre – derfor er edderkoppen et helligt dyr (optegnet på Køgeegnen; 1). Mens Jesus hang på korset spandt en edderkop sit spind omkring ham, så det skjulte ham (Ramsømagle; 2). Kardinal Nicolaus spottede kong Svend, der ville føre krig mod svenskerne. Han bar sig ad som edderkoppen, der med fare for sit liv trækker spindtrådene ud af sine indvolde og dog ikke fanger andet end rådne fluer og usselt kryb (3).

Edderkoppen fanger fluer og lader bremsen fare; det er forgæves (umuligt) at væve spindelvæv; loven er som spindelvæv, de svage besnæres deri, men de stærke bryder igennem (alle Peder Syv; 4); de store fluer falder igennem, de små bliver hængende. – Ja, se til spindelvæveren og skam dig (5). Af de blomster, bien trækker lægedom i, trækker edderkoppen gift (Møn 1735; 6).

På rejser skal man være som bien, ej som edderkoppen d.v.s. udsøge det bedste og ikke det værste (Peder Syv; 7). Han hyller sig ind i sit spind som en jerrekop (Bøvling; 8). Hans hjerne er så let, at han kan flyve til månen i et spindelvæv (Thy; 9). Pine nogen som en edderkop (Peder Syv).

Edderkop = bagmand i forbryderverdenen. En »edderkopsag« var 1949-50 genstand for megen presseomtale; bagmanden havde håndlangere og hælere, som sprællede i hans net.

Edderkop = elastik med kroge i »arme« til at fastholde bagage på bils tag (10); edderkoppen – marinerslang for de mange ventiler i u-båds kommandorum (11); edderkopstrikning har knopper, som ligner små edderkopper (12); edderkoprøv = stærkt udspilet buksebag (Tvis; 13).

Hvad er det, der går både op og ned, men som ikke går på jorden, ej heller flyver i luften og heller ikke svømmer på vandet? (14).

LITTERATUR: (1) *436c* 54; (2) *794* 5,1886,77; (3) *766* 120 (14. bog); (4) *831* 130,132; (5) *464c* 193,310; (6) *561* 1,71; (7) *831* 2,212f; (8) *281d* (1886); (9) *181* 32; (10) *23* 48; (11) *76b* 145; (12) *202c* 2,72; (13) *423;* (14) *794* 9,1888,94.

PROSA OG POESI

Vi fortærer vort liv som edderkoppen. Hvad kuriøst arbejde forretter ikke edderkoppen? Hvor fine og subtile tråde spinder og frembringer den? Hvor net er dens cirkulær-vævning bestående af sine rigtige angler og vinkler? Så at vi i dens sted næppe uden materiale, cirkel og lineal kan drage en cirkel i dens tilbørligt runde form, drage linjerne fra centrum og midtpunktet til periferien og omkredsen af cirklen, så kan dog edderkoppen uden al sådan hjælp så net spinde sit væv, at den deri er de kunstigste væveres mester, [den] repræsenterer ved sit arbejde de fornemste geometere og landmålere, arkitekter og bygningsmestre, økonomer og husholdere. Men så artigt og underligt edderkoppens væv er, så svagt et værk er det, da det ikke kan bestå imod vind og vejr, men nedkastes med en lille fjervinge. Og når edderkoppen har gjort sig mest umage med det, så har den udspundet sit eget liv derved, så at væven bliver endelig den grav, som edderkoppen dør og begraves i. – Af gravtalen 1681 over Erik Rosenkrantz til Rosenholm (1).

Når en edderkop fra et fast punkt styrter sig ned i sine konsekvenser, da ser den bestandig et tomt rum foran sig, hvori den ikke kan finde fodfæste hvor meget den end spjætter. Således går det mig. *Søren Kierkegaard,* Enten-Eller (1843).

H. C. Andersen: Store brogede edderkopper, med sølvkroner på hovedet, måtte fra den ene bæk til den anden spinde lange hængebroer og paladser, der, da den fine dug faldt, så ud som skinnende glas i det klare måneskin (Rejsekammeraten, 1835); du flinke lille væver? Du lærer mig at holde ud! rives itu dit spind begynder du forfra igen og fuldender! atter itu – og ufortrødent tager du igen fat, forfra! – forfra! det er det man skal, og det lønnes (Vinden fortæller om Valdemar Daae og hans Døtre, 1859); store fede og vraltende edderkopper spinder tusindårige spind i mosekonens hus (Pigen som trådte på Brødet, 1859); Hr. Edderkop væver for at fange ubetænksomme fluer, unge og gamle, blodfyldte og vindtørre, han lever for at væve og ernære sin familie, men madame Edderkop ... æder ham op af bare kærlighed, hun æder hans hjerte, hans hoved, hans mave, kun hans lange tynde ben bliver tilbage i spindelvævet (Peiter, Peter og Per, 1868).

Der hang [på loftet] mægtige spindelvæv, store som gardiner, og man fik dem om sig som et gevandt når man i halvmørke kom ind i dem; de havde hængt der under flere konger, så meget støv var der på dem *Martin A. Hansen* (2); favnlange spindelvæv hang ned fra hanebjælkerne og svang som tove for vindtrækket *Jeppe Aakjær* (3).

En stor fed madamme kom til syne fra mørket ved karmen og mavede sig dovent ud på spindet, hvori der dinglede flere lette flueskind, så vendte den og mavede sig ind igen *Martin A. Hansen* (4).

De [spindene] stod på højkant som fiskernes garn

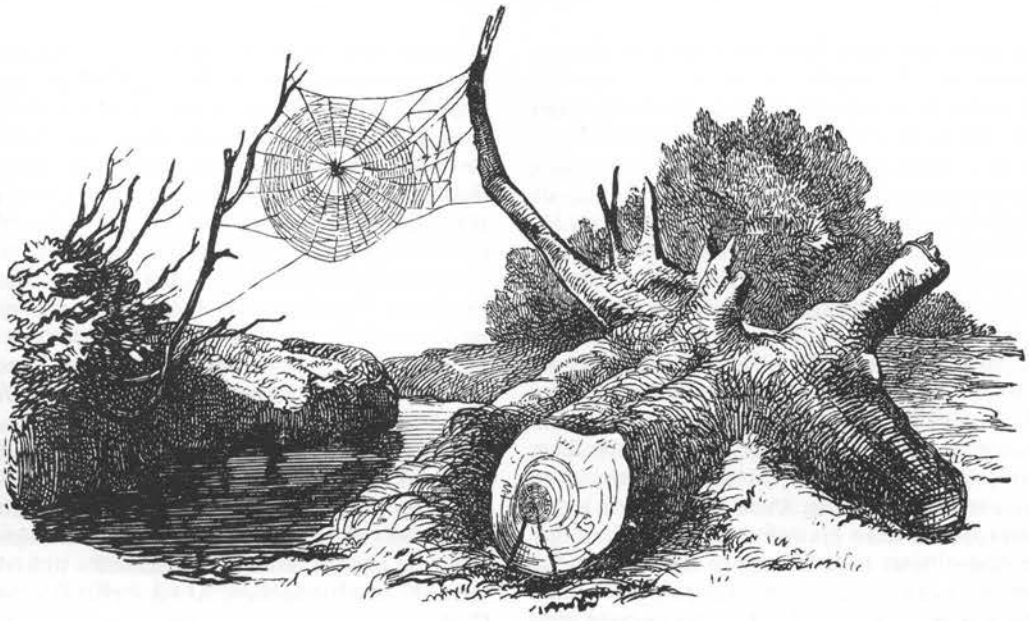

Edderkop væver sit spind over en bæk idet den lader aftenvinden føre spindtråden over – et sindbillede på, at »hvor ej flid forslår, man ofte ved tålmod målet når«. Tegning af J. Th. Lundbye i H. V. Kaalund: Fabler for Børn, 1844.

i vandet eller hang horisontalt mellem græsstråene som udspændte baldekiner *Svend Fleuron* (5). Edderkoppen, der just var ved at rense sine garn for visne flueskrog og nystøbt dug, som hang der, våd og tung, og sprængte nettet, forfærdeligt! *Sigfred Pedersen* (6). Spindere udspændte deres galgereb mellem skærgræssets stride blade *Jeppe Aakjær* (7); en flue dingler som en hængt mand i tråden af et edderkoppespind *Otto Gelsted* (8).

En fed, stærkt snøret korsedderkop ... entrer op ad fangenettets dirrende vanter og barduner (a); store edderkopper med selve giftens og dødens korssymbol på ryggen iler grisk og vævert op ad fangstnettets dirrende vanter og barduner, dolker myg og møl, spoler hvid gaze på dem og hænger dem op i spisekammeret (b) *Knud Poulsen* (9).

Edderkoppen, der havde et stort kors på sin lyse bagkrop, kom løbende henover de nubrede tråde i fangstspiralen og jog sine kroge i den store flues sider og trak sig så tilbage til sin retræte på gesimsen. Det føltes obskønt, selv uset, at betragte dette drab på så nært hold. Jeg har ikke glemt den sprællende flue, blå og skinnende i sit panser, en kavaler i rustning, der i mange minutter efter at spindelens gift var pumpet ind i dens krop, kæmpede for at gøre sig fri af den klæbrige silke og først gav op, da edderkoppen, træt af at vente, kom frem og for anden gang jog giftkrogene i fluens bagkrop *Kelvin Lindemann* (10).

Fantastiske spind spilet ind mellem smågraner og kviste, – kunstværker, der i nattemørket synes som små stumper tåge, men i morgentimerne indfanger dugperler og sol og sprøjter om sig med orgier af farver. Der er gang i vævene – edderkopperne stiller tæpper ud! De pranger i mangfoldige farver og mønstre – som imponerende kæmpehjul, som vifteformede stråler mellem lavthængende grene og jorden, som sammenknyttede fiskenet og trompetagtige tragte (a). Om morgenen kan man komme på kunstudstilling mellem granerne. Edderkopperne hænger broderier ud – prægtige hjulspind, hvor madammen med korset på ryggen enten sidder som et smykke midt i herligheden eller er i færd med at fjerne perlerne fra nattens dug, som nok gør arbejdet kønnere, men forringer effektiviteten. Så længe nettet ligner en sådan glasmosaik fanger den jo ikke. Der findes ikke et så nærsynet møl, at det ikke kan se fælden på lang afstand. – Her på dette marked er der tæpper i alle former og mønstre ... Der er rektangulære formater, trekantede, firkantede, sekstenkantede. Der er en del, som minder om påbegyndte værker med kun fire trukne strenge ... og der findes noget makværk højt til vejrs, et virvar uden symmetri, som om damen havde været kanonfuld da hun brugte skytten, men også det er, som det skal være – færdig! Der findes også tætspundne rør med tusinder af tråde, indbydende for alle nysgerrige og med den lille trapper siddende på lur helt tilbage i retræten. Hun venter og venter i sin silke-